

PAULA SAUKKO

Identiteetin rajankäyntiä Oranssi-liike journalismin ja aktivistien tulkinnoissa

Artikkelissa tarkastelen, miten lehtijutut ja toimittajat sekä uutisen kohde, tässä tapauksessa Oranssi-liike, artikuloivat uutiskohteelle identiteettiä rajaten sen julkista ja yksityistä puolta. Empiirisen tutkimuksen perusteella julkisuus korostaa Oranssin talonvaltauksien yhteiskunnallista protestiluonnetta. Oranssilaisten valtaamiinsa taloihin rakentamaa "pientä kylää" ympäristöineen, kulttuureineen ja yhteisyyteneen sen sijaan välitetään harvoin lehtien sivuille. Lopuksi pohdin Oranssi-journalismille ominaista yhteiskunnallistamista ja etäännyttämistä ja niiden suhdetta toimittajien haastatteluissa esiin tulleisiin kriittisen, asianajo- ja ns. ymmärtävän journalismin ihanteisiin.

■ Erilaisten ryhmien ja instituutioiden kuten nuorten, kansalaisliikkeiden, poliitikkojen jne. julkisen identiteetin tai kuvan analysoiminen ja kritiikki on tiedotusopin klassisia tutkimusaiheita. Useat tutkimukset ovat todentaneet, että yhteiskunnassa altavastajaan asemassa olevat ryhmät kuten mustat, nuoret tai protestiliikkeet esitetään joukkoviestimissä kielteisessä tai vähättelevässä valossa. (esim. Gitlin 1980, Hoikkala 1989, Diawara 1990) Toisien tutkimusten mukaan taas ympäristöliikkeiden ja jopa ruotsalaisten talonvaltaajien julkisuus on ollut huomattavan myönteistä. (Lowe & Morrison 1984, Linne 1991, Carle 1991) Jotkut tutkijat taas ovat arvostelleet esimerkiksi poliitikkojen tarkkaan suunniteltua imagoa, joka kätkee taakseen sisällöttömyyden ja valtapytyet. (Edelman 1989)

Oma tavoitteeni on ollut mennä myös julkisen kuvan "taakse" ja kysyä uutisen kohteena olevalta ryhmältä, miten se mieltää itsensä ja julkisuutensa. Olen myös haastatellut ryhmästä juttuja tehneitä toimittajia heidän näkemyksistään kohteestaan ja niistä periaatteista, joiden pohjalta he ovat siitä kirjoittaneet. Pyrkimyksenäni on ollut löytää tutkittavaan ryhmään erilaisia mahdollisia näkökulmia, joiden pohjalta voi arvioida sen saamaa julkisuutta. Taustalla tässä on tiedotusopissa tätä nykyä jo vallalla oleva käsitys, ettei asioista ja ihmisistä voida löytää yhtä totuutta vaan eri näkökulmista tehtyjä tulkintoja. Sen sijaan ei ole suinkaan yhdentekevää, tulkitaanko esimerkiksi nuoria talonvaltaajia tiedotusvälineissä poliisin, vihreiden poliitikkojen vai heidän itsensä kannalta.

Julkisia identiteettejä on harvemmin tutkittu niiden kohteiden ja tekijöiden suunnasta. Yksi tämäntyyppinen tutkimus on Tommi Hoikkalan (1989) analyysi mm. nuorten alkoholin käytöstä. Sen mukaan nuorten mielikuvalla omasta juomisestaan "kiitämisestä" ja journalismin tulkinnalla samasta asiasta "ongelmana" ei ollut paljon-

kaan yhteistä. Sen sijaan Ericsonin ja kumppaneiden (Ericson & Baranek & Chan 1989) tutkimuksessa tuomioistuimen, poliisin ja alueparlamentin henkilöstön mielestä taas julkisuus tuki pääsääntöisesti heidän tavoitteitaan, vaikkei aina vastannutkaan heidän omia käsityksiään toiminnastaan.

Valitsinkin Oranssin tutkimuskohteeksi paitsi sen pääkaupunkiseudulla saaman runsaan julkisuuden myös siinä piilevän ristiriitaisuuden takia. Liikkeen laillisuuden rajamailla häilyvän toiminnan, kuten talojen valtaamisen, voisi tutkimusten perusteella arvella saavan kielteistä julkisuutta, mutta kuitenkin Oranssin julkisuus on ollut verraten myönteistä. Neljän vuoden aikana Oranssi on tosin tehnyt pääosin muuta kuin vallannut taloja. Se on rakentanut valtaamiinsa taloihin itselleen mieluisaa asuinympäristöä sekä mm. pyrittänyt omaa nuorisokahvilaa. Oranssin hallinnoimissa taloissa kolmessa eri paikassa pääkaupunkiseudulla asuu tällä hetkellä kuutisenkymmentä nuorta.¹

Ristiriitainen ja prismamainen identiteetti

Omassa työssäni en käytä kuvan tai imagon vaan identiteetin käsitettä kuvaamaan erilaisia tulkintoja Oranssi-liikkeestä. Identiteetin käsite on käyttökelpoisempi, koska identiteettiä käsittelevät teoriat usein korostavat sen sisäsyntyistä ristiriitaisuutta ja prismamaisuutta eli sitä, että identiteetti vaihtelee vuorovaikutustilanteen mukaan.

Tietyn ryhmän keskuudessaan ja viestimissä muotoutuvia identiteettejä voi monipuolisesti hahmottaa Ernesto Laclau ja Chantal Mouffen (1985) ns. artikulaatioteorian avulla. Althusserin vanhaa ajatusta mukaellen he katsovat ”diskurssien” synnyttävän tai kutsuvan subjektiviteetteja. Diskurssilla tarkoitetaan erilaisista kulttuurisista elementeistä ”artikuloitua” eli yhteenliitettyä ja selkeästi esitettyä (ks. myös Hall 1992, 368) ”maailmanselitystä”, joka määrittelee maailmaa ja ihmisen tai ryhmän paikkaa siinä. Esimerkki diskurssista on vaikkapa thatcherismi, joka yhdisti aineksia markkinaideologiasta, nationalismista, patriarkalismista sekä keskitetyn vallan ja kontrollin kritiikistä vetovoimaiseksi poliittiseksi keitokseksi (Hall 1988).

Ian Angus (1992) on kritisoinut artikulaatioteoriaa siitä, että se selittää kyllä erilaisten aineksien yhteenliittämistä loogiseksi kokonaisuuksiksi, muttei selvennä uusien aiheiden esiinnostamista. Tämä on tärkeä huomio varsinkin siksi, että nykyiset kansalaisliikkeet voidaan nähdä yhteiskunnan kipupisteisiin ratkaisuja etsivinä ”arkielämän laboratorioina”, joissa kehitetään uusia määritelmiä mm. ajalle, tilalle ja ihmissuhteille. (Melucci 1989) Esimerkiksi Oranssi taloja valtaamalla ja niistä itselleen ”kyliä” kunnostamalla etsii omaa vastaustaan suomalaisen kaupunkiyhteiskunnan ongelmiin, kuten asuntopulaan sekä kaupunkisuunnittelun luomaan ”steriiliin” ja ihmisiä toisistaan erottavaan ympäristöön. Oranssi pyrkimyksineen voidaan liittää osaksi esimerkiksi poliittisia ajatuksia, mutta samalla se, niin kuin muutkin liikkeet, tuo peliin uusia määritelmiä ja olemisen tapoja ja siten uudistaa kulttuuria. Nuo tuoreet idut eivät luonnollisesti kumpua tyhjästä vaan yhteiskunnallisesta tilanteesta ja tämänhetkisen kulttuurin rajoittamasta mahdollisten maailmojen ”horisontista”. (vrt. Angus 1992)

Laclau ja Mouffe korostavat, että artikuloitujen diskursiivisten kokonaisuudet, kuten ryhmän identiteetti, pysyvät jatkuvasti ristiriitaisina. Niiden osat voidaan artikuloida

aina uudelleen, jolloin kokonaisuuden luonne muuttuu tai se hajoaa tyystin. Ristiriitaisen ja epävakaiden identiteettien on katsottu olevan tyypillisiä juuri nykyiselle postmodernille aikakaudelle. Entisajan paikallaan pysyvissä ja kiinteissä yhteisöissä identiteetit olivat vakaampia kuin nykyajan liikkuvassa, muuttuvassa ja ylikansallisen viestinnän, kuten uutistoiminnan ja populaarikulttuurin, virikkeiden läpitunkemassa maailmassa. Voidaan ajatella, että esimerkiksi jonkun liikkeen identiteetissä risteilee erilaisia diskursseja, vaihtoehtoisia tapoja tulkita maailmaa ja liikettä. Nämä diskurssit muodostavat löyhemmän tai kiinteämmän mutta kuitenkin ristiriitaisen kokonaisuuden, jossa eri diskurssien painoarvot ja liitokset voivat vaihdella ajan myötä. Oma tehtäväni on pyrkiä kartoittamaan oranssilaisten ja journalismin puhunnoissa risteileviä, liikettä määritteleviä diskursseja, niiden liitoksia ja muodostelmien eroja ja yhtäläisyyksiä.

Paitsi että diskurssien konstellatio tietyssä identiteetissä muuntuu ajan myötä, se vaihtelee myös eri tilanteissa. Ihminen peilaa identiteettiään eri tavalla keskustellessaan esimiehensä, lapsensa, parhaiden ystäviensä, toimittajan tai tutkijan kanssa. Yksi tapa lähestyä tiedotusvälineiden ja uutiskohteiden välistä vuorovaikutusta onkin Erving Goffmanin (1971) ajatus arkielämästä ”näyttämöinä”. Goffmanin mukaan ihmisryhmillä on tapana luoda tiettyjä tilanteita, kuten tiedotusvälineille esiintymistä, varten yleensä ihanteellinen ”julkisivu”. Julkisuudelta suojatulla ”taka-alueella”, vaikkapa tiedotustilaisuuden jälkeen, voidaan tuoda esiin tai tehdä asioita, jotka halutaan pitää poissa julkisuudesta.

Goffman korostaa julkisivun pystyttämisen strategista luonnetta, ja toki kansalaisliikkeidenkin tiedotuspolitiikka on tarkkaan laskelmoitua. Hieman moniulotteisemman näkökulman samaan ilmiöön tarjoaa sosiolingvistiikka, jonka suuntaan Goffmanin myöhemmissä töissään eteni. Esimerkiksi Halliday ja Hasan erottavat kaksi kielellisen vaihtelun tapaa: dialektin eli murteen ja rekisterin. (Halliday & Hasan 1990, 41-43) Murre viittaa yhteiskunnan eri ryhmien, kuten nuorisoryhmien, sosiaaliluokkien tai vaikkapa vankien, omaan kieleen, kun taas rekisteri tarkoittaa tapaa puhua tietyssä tilanteessa kuten viranomaisten kanssa asioidessa. Rekisteri ja murre menevät tosin usein päällekkäin niin, että viranomaisten kanssa asioidessaan ihmiset pyrkivät käyttämään heidän kieltään.

Voisi ajatella, että onnistuakseen tiedotuspolitiikassaan kansalaisliikkeen täytyy osata ”vaihtaa journalistiselle rekisterille”. Esimerkiksi Altheiden ja Snown (1991) mukaan poliitikkojen media-performanssi perustuu juuri siihen, että he taitavat ”medialogiikan” tai medioiden kielen melkein paremmin kuin toimittajat. Rekisteri tuo esiin, kuinka julkinen kuva on sekä kohteen että toimittajan ”tulkkauksen” tulosta. Oranssilaiset pukevat ja karsivat ensin sanomansa esimerkiksi tiedotteissaan odotuksiensa ja olettamuksiensa perusteella journalistisesti houkuttavaan muotoon, josta toimittajat omien periaatteidensa mukaisesti valitsevat jotain esitettäväksi tietyllä tavalla, kenties muiden kommenttien seurassa, lehdessä. Tutkimuksessani olen pyrkinyt hahmottamaan juuri tuota ”tulkkausta”.

Aineisto ja diskurssianalyysi

Empiirisessä tutkimuksessa olen edellä esitetyn artikulaatioteorian pohjalta tarkastellut, millaisista selitysmalleista eli diskursseista Oranssin aktivistit, toimittajat ja lehtijutut liikkeelle identiteettiä artikuloivat. Toisaalta olen selvittänyt Oranssin julkisen identiteetin taustatekijöitä hahmottamalla aktivistien ja toimittajien odotuksia, käsityksiä, periaatteita ja taktiikoita suhteessa joukkotiedotusjulkisuuteen.

Aineistona olen käyttänyt 1992-93 tehtyjä 17 aktivistin ja 12 toimittajan haastatteluja sekä 110 Oranssia käsittelevää lehtijuttua, jotka kattavat koko Oranssin toiminta-ajan 1989-1993.² Haastattelumenetelmään päädyin, koska halusin aktivistien ja toimittajien määrittelevän liikettä ja analysoivan sen julkisuutta. Tiedotustoiminnan havainnointi ei olisi ollut mahdollista, koska Oranssin varsinainen julkisuuskausi eli kaksikolmasosaa aineistoni artikkeleista ajoittuu valtausvuosiin 1990-91. Sen sijaan Oranssin ja sen julkisuuden nelivuotisen historian läpikäynti haastatteluissa ja jutuissa tuo esiin, kuinka julkisuus vähenee Oranssin siirtyessä protestivaiheesta oman asumisen ja olemisen kehittämiseen. Samalla se osoittaa julkisuuden vaikutuksen ryhmän mielialoihin.

Haastatteluissani käyty keskustelu on, niin kuin journalistisissakin haastatteluissa, tuotettu tiettyyn tilanteeseen. Oranssilaiten haastattelut olivatkin kahdentasoisia: juttellessamme Oranssin yksityisestä ja julkisesta puolesta haastattelutilanne oli samalla neuvottelua julkisen ja yksityisen rajasta suhteessa tutkijaan. Jotkut haastattelut olivat avoimempia, toiset varovaisempia, mikä piirsi julkisen ja yksityisen rajalinjaa. Yksilöhaastattelujen lisäksi tein pari ryhmähaastattelua ja havainnoin jonkun verran Oranssia kokouksissa, kahvilassa, parissa tiedotustilaisuudessa ja bileissä. Taustamateriaalina käytin myös liikkeen pöytäkirjoja, lehtisiä, tiedotteita ja kahvilan nuorten sisäisenä päiväkirjana toimineita ”sotkuvihkoja”. Täydentävän aineiston avulla pyrin hahmottamaan Oranssia omassa ympäristössään ja asettamaan haastattelut yhteyksiinsä.

Haastattelut oranssilaiset ovat tai olivat olleet liikkeen ydinjoukkoa. Kaksikolmasosaa heistä oli tyttöjä ja loput poikia, ja heidän ikänsä vaihteli 15-30 vuoden välillä. Alle 18-vuotiaista valtaosa oleskeli Oranssin kahvilassa, asui kotona ja kävi peruskoulua tai lukiota. Yli 18-vuotiaat asuivat pääosin Oranssin taloissa ja olivat työttömiä, tilapäistöissä tai opiskelivat.

Haastatelluista toimittajista monet olivat kirjoittaneet Oranssista paljon, muutama vain yhden jutun. Mukana oli kaksi ympäristötoimittajaa, joiden kanssa puhuimme lähinnä ympäristöliikkeistä. Toimittajissa oli yhtä paljon naisia ja miehiä, ja he olivat pääosin nuoria eli kolmekymppisiä sekä koulutettuja; vain kahdella ei ollut takanaan yliopisto-opintoja. Melkein kaikki olivat yleistoimittajia, mutta edustivat erilaisia välineitä suurista päivälehdistä pieniin mielipidelehtiin, paikallisradioihin ja free-lancereihin. Aineistoni 110 lehtijuttua, joukossa uutisia, reportaaseja ja kolumneja, taas ovat peräisin 16 lehdestä, joukossa päivä-, iltapäivä-, kaupunki-, aikakaus-, mielipide- ja poliittisia lehtiä.

Analysoidessani materiaaliani olen omaksumani teoreettisen viitekehyksen perusteella kartoittanut haastattelunauhoista ja lehtijutuista niissä muodostuvia Oranssia identifioivia diskursseja sekä niiden muovautumista selittäviä ajatuksia julkisuudesta.

Luokittelut diskursseihin ovat muotoutuneet aineiston pohjalta. Jaotellakseni aineistosta lauseita ja ajatuskokonaisuuksia tiettyjen diskurssien alle olen pyrkinyt myös säilyttämään niiden ”kielen”. Tästä eteenpäin kaikki kursivilla painetut kohdat ovatkin suoria lainauksia haastatteluista tai jutuista.

Seuraavaksi tarkastelen ensin lehtijutuista löytyviä Oranssin kielteisesti, lähinnä järjestyshäiriöksi, mieltävää ”poliisidiskurssia” sekä liikkeeseen myönteisesti, oikeutetuna poliittisena protestina, suhtautuvaa ”yhteiskunnallista diskurssia”. Myös aktivistit ja toimittajat määrittelevät liikettä yhteiskunnallisen diskurssin näkökulmasta. Tämän jälkeen erittelen oranssilaisien puheissa piirtyvää ”arjen diskurssia”, joka hahmottaa Oranssin omana fyysistä, kulttuurista ja sosiaalista tilaa tai kylää luovana yhteisönä. Jutuissa ja toimittajien haastatteluissa tätä arkea raapaistaan harvoin ja ohuesti; siihen viitataan lähinnä Oranssin asuntojen varsin teknis-taloudellisesta määriteltynä ekologisuutena. Siinä missä moni oranssilaisista toivoisi arjen diskurssin välittyvän paremmin joukkoviestimiin, kolmanneksi analysoimani hörhöily taas kuvaa asioita (kuten viinanjuontia), jotka he haluavat pitää piilossa. Hörhöily kuvaa siis Oranssin itsensä vetämää julkisuutensa ja yksityisyytensä rajaa. Toisaalta se piirtää myös Oranssin sisäistä ja ulkoista rajalinjaa eli ryhmän omia käyttäytymissääntöjä, jotka tosin ovat väljempiä ja epämääräisempiä kuin julkinen kuva antaa ymmärtää.

Lopuksi luon katsauksen oranssilaisien ja toimittajien odotuksiin ja käsityksiin julkisuudesta. Tarkastelen erityisesti journalistien kolmea ammatti-ihannetta. Näistä ensimmäinen näkee toimittajan vallanpitäjien vastapooliksi ja ikään kuin kansalaisten asianajajaksi, mikä osaltaan tekee ymmärrettäväksi Oranssia julkisuudessa määrittävää yhteiskunnallista diskurssia. Toinen perinteisempi ihanne mieltää toimittajan tavaltaan tuomariksi, jonka tehtävä on ottaa etäisyyttä kohteisiinsa ja arvioida niitä omista professionaalista lähtökohdistaan. Tämä asenne selittää osaltaan, miksi toimittajien poliittis-rationaalille maailmalle vieras arjen diskurssi ei pääse esille viestimissä. Kolmas ns. ymmärtävän journalismin ihanne pyrkii ymmärtämään kohteitaan niiden omista lähtökohdista. Pohdinkin, voisiko tällainen periaate edistää esimerkiksi Oranssin arjen diskurssin välittymistä joukkotiedotukseen.

Yhteiskunnallisuus julkisuudessa ja itseymmärryksessä

Oranssi-jutuista siis löytyy kansalaisliikkeiden ja joukkoviestinnän tutkimuksista tuttu varsin kielteinen näkökulma, jota nimitän ”poliisidiskurssiksi”. Se määrittelee Oranssin järjestyshäiriöksi, joka *poistettiin poliisivoimin rakennuksesta*. Poliisidiskurssi oli vallalla etenkin alussa, mutta poliisitulkintoja esiintyy, usein sekoittuneena muihin näkökulmiin, koko ajan. Läheistä sukua diskurssille on nuorten käsitteleminen vähättelevästi ja naureskellen tavallaan temppeulevina lapsina esimerkiksi kuvaamalla, kuinka valtaaja muisti kesken poliisien uloskannon, että *mun pitäis mennä kotiin muutenkin*. En erittele poliisidiskurssia tarkemmin, koska kansalaisliikkeiden yms. mustamaalausta kyseisellä tavalla on analysoitu paljon. (esim. Gitlin 1980, Ericson & Baranek & Chan 1989, 91-172)

Myönteisimmillään ja kiinnostavimmillaan jutut sen sijaan artikuloivat Oranssia nuorten protestiksi päättäjiä vastaan. Tästä ”yhteiskunnallisen diskurssin” näkökul-

masta otollinen ja myös eniten julkisuutta saanut tapaus oli ns. Kokos-tehtaan valtaus keväällä 1990. Haka Oy omisti ja halusi purkaa vanhan teollisuusrakennuksen, ja Helsingin valtuusto oli hyväksynyt purun sosiaalidemokraattien ja kokoomuksen äänin. Oranssi halusi estää purkamisen ja tehdä rakennuksesta nuorten toimitalon. Lehdet hersyivät tapauksen yhteydessä, kuinka *suuret rakennusyhtiöt saavat Helsingissä mellastaa mielin määrin suurten puolueiden tuella*. Holkerin sinipunahallituksen viimeisenä vuonna aika oli erityisen kypsä konsensusta ja kähmintää kritisoivalle liikehdinnälle. Taloja valtaavan Oranssin artikuloimiselle *asuntopoliitiikan uhrien* edustajaksi oli myös laajaa journalistista ja yhteiskunnallista kysyntää aikana, jolloin omistusasuntojen hinnat olivat nousseet pääkaupunkiseudulla keskiluokankin ulottumattomiin.

Toimittajien mielipiteet tekevät lehtijuttujen yhteiskunnallista diskurssia ymmärrettäväksi. Useimpien haastateltujen mielestä journalismin pahimpia vikoja on *establishmentin painottuminen lähteissä*, mistä seuraa *kamalaa perässähihtojournalismia*. Tämän sijasta toimittajat haluavat tuoda esiin *tavallisten kansalaisten ajatuksia, oppositiohenkeä tai erilaisia ihmisiä*. Toimittajien asenteet muistuttavat aiemmissä tutkimuksissa (esim. Schudson 1978, 160-194 ja Aula 1991) esiin tullutta, varsinkin nuoren sukupolven journalisteille ominaista, ”kriittistä” identiteettiä. Tuon journalistit vallanpitäjien vastapooliksi mieltävän diskurssin on katsottu syntyneen toimittajien ja poliitikkojen suhteita koetelleiden kriisien, kuten Yhdysvalloissa Vietnamin sodan ja Watergate-skandaalin ja Suomessa Kekkonen presidenttikauden, jälkeen. Tästä toimittajien omaa ammatti-identiteettiä luovasta diskurssista löytyi sopiva paikka *koneisto vastustavalle, villille, jalolle ja nuorelle* Oranssille.

Toimittajat tosin myös muistuttavat haastatteluissa, ettei journalismi määräydy vain ihanteiden mukaan. Hekin antavat rutiineille periksi ja *käyttävät etupäässä virallisia lähteitä*. Moni toimittaja kertoi myös muista rajoituksista, esimerkiksi siitä, kuinka esimiehet kontrolloivat heidän työtään. Kansalaisliikkeistä kirjoittamisessa painoi usein se, että *pomotkin oli Oranssin puolta* tai *päätoimittajat eivät ehkä enää pidäkään tietynlaisesta kirjoittamisesta*.

Julkisuuden Oranssiin liittämä yhteiskunnallinen diskurssi hahmottuu myös aktivistien puheista. Toisin sanoen julkisuuden ja sen kohteen tulkinnat kohteesta yhtyvät tässä suhteessa. Oranssilaiset mieltävät tavoitteekseen *säpsäyttää poliitikot tai sekoittaa niiden pasmat*. Monet vanhemmista aktivisteista olivat ensimmäisten valtauksien aikaan olleet ilman asuntoa ja valtauksien syynä pidettiin *surkeeta asuntotilannetta*. Mutta nuoremmatkin, jotka eivät olleet ainakaan kovin aktiivisesti yhdessäkään valtauksessa, pitävät tärkeänä kuulua Oranssiin, joka on *asuntopoliittinen kannanotto, jee, eikä pelkkä kaveriporukka*. Yhteiskunnallinen diskurssi, kuten poliittisiin päättäjiin vetoaminen, oli myös hyvin esillä Oranssin ulkoisessa tiedotuksessa kuten kirjallisissa tiedotteissa. Tekstit oli myös sopeutettu journalistiseen muotokieleen — Hallidayn sanoin rekisteriin — mm. tuomalla esiin tarkkoja lukuja esimerkiksi nuorista asunnottomista jne.

Oranssin julkisuuden yhteiskunnallinen diskurssi näyttää vahvistavan muutami- en tutkijoiden (Eliasoph 1988, Luostarinen 1991, Meyers 1992) teesiä, jonka mukaan journalismin muodot tai rutiinit eivät sinänsä estä heikkojen ryhmien tai vahvoja etuja vastustavien mielipiteiden esille tuomista joukkoviestinnässä. Tavallinen uutisjournalis-

mi niin Helsingin Sanomissa kuin Vihreässä Langassakin voi asettua vahvoja tabuja, kuten omistusoikeutta ja kaupunginvaltuuston päätöksiä vastaan, loukkaavan ryhmän puolelle. Tätä selittää luultavasti osaltaan nuorten toimittajien tapa mieltää itsensä valanpitäjiä vastaan kansalaisten puolelle sekä Oranssin onnistunut tiedotuspolitiikka, jota käsittelen myöhemmin.

Arki ystävyuden ja tekniikan näkökulmasta

Aineistoni artikkelien määrä vähenee rajusti 1991, kun valtaukset loppuvat. Oranssin ei ole enää tarvinnut vallata taloja, koska laman myötä esimerkiksi pankit ovat päinvastoin tarjonneet liikkeelle huonokuntoisia taloja vuokrattavaksi ja kunnostettavaksi. Lama ja lamajutut pyyhkäisivät itse asiassa koko asuntopoliittisen keskustelun tiedotusvälineiden päiväjärjestyksestä. Näin Oranssi menetti sen journalistien päivänpolitiikan agendaan artikuloineen ”koukun”.

Aktivistien puheessa sen sijaan painottuu valtauksien jälkeinen elämä, vallattujen talojen ”arjen diskurssi”, remontointi, kahvilan elämä jne. Kuten edellä totesin, Oranssin taloprojektit voidaan nähdä Meluccin (1989) tapaan arkielämän laboratorioina. Oranssilaiset kehittävät itselleen mieluista fyysistä, kulttuurista ja sosiaalista tilaa yhteiskunnassa, jossa nuoret yleensä osoitetaan asumaan suunnittelijan pitkällä viivottimella piirtämään kerrostalolaatikkoon tai nuorisotyöntekijöiden kontrolloimaan nuorisotaloon vapaa-aikaa viettämään. Kumpulan ja Tapanilan kaksikerroksiset puu- ja kivitalot pihoineen, aurinkopaneeleineen ja lakattuine tai violetiksi maalattuine puulattioineen ilmentävät Oranssin konkreettista, fyysistä vaihtoehtoa haastatteluissa usein viitatuille *hirveille lähiökolosseille*.

Putkinotkon kahvilassa taas nuorille tärkeätä on *saada tehdä mitä haluaa*. Tuo tekeminen on yleensä hiljaista oleilua eli *ryytymistä*; kesäisin kahvilan yläkerrassa pyörítettävä retkeilymaja teettää töitä. Mutta Putkinotko tarjoaa myös paikan kehittää nuorten omia kulttuurisia merkityksiä ja olemisen tapoja, jotka voivat sotia aikuisten normeja vastaan, kuten *nukkua päivät ja valvoa yöt ja pitää teknobileitä*. Sotkuvihoissa ja puheissa kyseenalaistetaan ja parodioidaan myös muita mm. viestinnän tarjoamia seksuaalisuuden yms. malleja, niin nuortenpalstojen hyssyttelevää sopeuttamista kuin Reginan pehmopornoakin. Esimerkiksi sotkuvihon naisten ja teinityttöjen lehtien ”millainen olet” -testejä irvailevan *rakastajatestin* kysymyksen, *jos olisi pakko saada, niin minne lähtisit iskemään seuraa*, oikea vastaus ei ole paheellinen *Gambrini*-disko eikä romanttinen *Rooma* vaan köyhien ruokakaupaksi leimattu ns. laatikkoliike *Alepa*.

Haastatteluissa korostuu ennen kaikkea ystävyys ja yhdessäolo; asukkaat puhuvat, kuinka *yhdessä pihalla istutaan*. Monet kertovat, *ettei heillä ollut koulussa kavereita*, ja Oranssista löytyi *sellasii ihmisii, joista on koko elämänsä haaveillu*. Oranssi luokin uudenlaista sosiaalista yhteisyyttä, *pientä kylää*, yhteiskunnassa, jossa perinteiset yhteisöt, kuten esimerkiksi perhe, työpaikka ja asuma-alue, tarjoavat entistä vähemmän yhteisöllisyyttä ja pysyvyyttä.

Aktivistit korostavat, että kaiken tämän luominen edellyttää myös *työtä* kuten huonokuntoisten puutalojen rankkaa *remontointia*, retkeilymajan *vessanpesemistä*, *paperisotaa* jne. Tekeminen antoi tärkeyden tunnetta etenkin työttömille. Mutta työ ja sen tu-

lokset antoivat ennen kaikkea voimantuntoa koko ryhmälle, uskoa siihen, että *voi vaikuttaa omaan elämäänsä ja yhteiskuntaan*. Oranssi siis loi ja vahvisti jäsenistään aktiivisia subjekteja.

Välillä tosin työ koettiin liian raskaaksi, ja se tuotti pettymyksiä. Taloissa oli *kylmää, yksinäistä ja sai kuunnella naapurin teknoo 24 tuntii vuorokaudessa*. Aktivisteja myös painoivat *satojentuhansien remonttilainat*. Kahvilan nuoret *heittivät ilkeetä läppää* toisilleen niin, että joku lähti tilapäisesti tai pysyvästi pois. Järjestötoiminta taas oli välillä *hirveetä riitaa* mm. johtamistavoista. Jotkut veteraaneista kokivat Oranssin muuttuneen hauskaasta ja *innostuneesta ahaa-jutusta* ankeaksi *raha- ja remonttijärjestöksi*. Samoin toiminta kahvilassa hiipui loppua kohti. Julkisuuden väheneminen myötävaikutti motivaation laskuun niin kuin monissa muissakin kansalaisliikkeissä. (vrt. Kielbowicz & Scherer 1986) Erään aktivistin sanoin: *osa omastakin joukosta on sitä mieltä, ettei me tehä mitään, kun ei olla oltu tiedotusvälineissä*. Oranssi ei tosin ole tiedottanutkaan yhtä innokkaasti toiminnastaan kuin valtausaikana, mutta harvoihin tiedotustilaisuuksiin on ollut vaikea houkutella toimittajia.

Oranssin arjesta kertovat lehtijutut taas ovat keskittyneet pääasiassa asumisen ekologisuuteen ja siihen, että nuoret ovat itse remontoineet asuntonsa. Jutut esittelevät ja antavat tunnustusta Oranssin työlle ja sen saavutuksille, mutta sosiaalisen ja kulttuuripuolen sijasta ne käsittelevät asumista teknis-taloudellisesta näkökulmasta. Jutut esimerkiksi vilisevät numeroita, jotka kertovat remontin kustannuksista ja siitä, kuinka *40 prosenttia käyttövedestä lämpiyä aurinkopaneeleilla*. Putkinotkosta ei lehdistä löydy kuin muutama juttu; sen sijaan kahvilan nuorista on tehty muutama ”nuorisoreportaasi”, joista yhtä käsitelen myöhemmin. Toimittajien puhe Oranssista ei useimmiten ulotu arkielämään asti. Muutamat toteamukset kuten, *talon kunnostaminen ei oo yhtä mielenkiintosta kuin sen valtaaminen*, ilmentävät klassisia dramaattisia ja erikoisia tapahtumia korostavia uutiskriteereitä.

Oranssin yhteiskunnallisen ja arjen diskurssien vertailu tuo esiin, että journalismi kykenee kyllä vangitsemaan liikkeen uutisjournalismin tyypilliselle toimintakentälle sijoittuvan poliittis-yhteiskunnallisen diskurssin. Sen sijaan, kuten populaarikulttuurin tutkijat (esim. Martin Barbero 1987, Fiske 1992) ovat osoittaneet, asiajournalismi kykenee huonosti välittämään arkielämän mieltä luovia asioita ja etenkin tunteita kuten läheisyyttä ja romantiikkaa, tragiikkaa ja parodiaa. Kansalaisten puolelle itsensä määrittävät journalistit jäävät siis kuitenkin yleensä kiinni päättäjien rationaalis-poliittiseen kieleen kyeten huonosti tuomaan esiin muista elämänpiireistä kumpuavaa käsitteistöä.

Hörhö — identiteetin maamerkki

Tarkastelen lopuksi *hörhöilyä*, joka piirtää Oranssin oman julkisen ja yksityisen, mutta myös sisäisen ja ulkoisen, identiteetin rajaa. Aktivistien puheessa usein esiintyvä *hörhöily* viittaa paheksuttavaan käytökseen mm. *viinan ja huumeiden käyttöön, räyhäämiseen, makaamiseen ja epärealistiseen puutaheinää puhumiseen*.

Tiedotuspolitiikassaan Oranssi pyrkii ennen kaikkea välttämään liikkeen yhdistämistä hörhöilyyn. Esimerkiksi valtaajille jaettavissa sisäisissä tiedotteissa teroitetaan, että aktion aikana on *käyttyädyttävä rauhallisesti ja harkiten*. Samoin päihteiden käyt-

tö valtauksissa on kielletty. Oranssin julkisuusstrategia onkin purrut ja lehdissä on viittauksia siihen, kuinka Oranssin valtauksset ovat *väkivallattomia* ja nuoret ovat *käyttäytyneet niin hillitysti kuin voi tai valvoneet yön viinatta*. Samoin toimittajat mieltävät oranssilaiset *fiksuiksi nuoriksi*.

Oranssilaiset ovat itse hyvin tietoisia tästä Goffmanin ihanteellisen julkisivun kaltaisesta imagostaan, joka on *semmonen sievä, siitä on jätetty kaikki likaset asiat pois*. Piilossa pidettävä asia on esimerkiksi alkoholin käyttö, jonka pelätään herättävän pahennusta, koska *eihän ne tajuu, että joku vois juoda viinaa asiallisesti, tai vaikkei joiakaan asiallisesti, niin silti se voi olla hauskaa*. Itse asiassa usea toimittajakin ajatteli asiasta samalla tavalla kuin Oranssi. Heidän mielestään *kannattaa välttää sellaisten epäolennaisten asioiden esittämistä, jotka vois tökkiä joillekin lukijoille niin, ettei sen jälkeen enää itse asia menis perille*. Yksi toimittajista nauroi, että hän oli tämän vuoksi esimerkiksi valinnut haastateltavaksi ja kuvattavaksi *lyhyttukkaisen* oranssilaisen.

Hörhöistä erottautumisen tarkoitus on tehdä Oranssi pinnalta sileäksi, jottei sitä voida helposti artikuloida useiden protestiliikkeiden kohtaloksi koituneeseen poliisidiskurssiin, huliganismiksi. Tällöin Oranssin varsinainen toiminta ja päämäärät sivuutettaisiin. Koska hörhön julkisuutta varten luotu puoli kuitenkin tavallaan symboloi yleensä aikuisen ja keskiluokkaisen yhteiskunnan paheksumia käytäntöjä, se voi myös rajoittaa joidenkin oranssilaisten kokemusten välittämistä. Rajatapaus tästä on eräs reportaasi, jossa kahvilan nuoret Oranssia mainitsematta kertoivat kokemuksestaan mm. millaista on olla vasemmistolainen koulussa ja etenkin *kepposistaan* kuten, kuinka *opettaja huijataan, varastetaan, päästään Kumpulaa maauimalaan yöllä uimaan tai istutaan yöt Teboilla piirtämässä*.

Juttu laukaisi erilaisten nuorten kontrollikoneistojen varsinaisen kurinpalautuksen. Siitä seurasi hankaluuksia melkein kaikille haastatelluille; vanhemmat ja opettajat kauhistuivat, kaverit kiusasivat ja yhdestä työstä tehtiin jopa rikosilmoitus. Vaikka jutun tapa esitellä nuoret oli pikemminkin myönteinen, se oli journalistisesti kärkeä ja esitti nuorten hurjimpia tai heidän sanoillaan *tyhmiä* juttuja ja teki heistä *prototyyppejä*. Nuoret eivät myöskään ensimmäisessä haastattelussaan olleet oikein tilanteen tasalla ja puhuivat *liian rennosti*. Toisaalta juttu kuitenkin tavoitti kahvilan nuorten tavan rehvastella todellisilla tai liioitelluilla seikkailuillaan ja normien uhmaamisellaan. Eräs nuorista sanoikin, että jutussa oli *pointtikin*: tuoda esiin *asioita*, joita *ihmiset ei normaalisti harrasta*. Reportaasi tuo kuitenkin esille sitä yksityisyyden ja julkisuuden välistä veteen piirrettyä viivaa, jota ei voi ylittää ilman, että siitä voi koitua tuhoisia seurauksia yksilöille ja ryhmälle.

Haastatteluissa hörhöjä sivuttiin usein tietoisesta imagon rakentamisesta keskusteltaessa, ja toisaalta hörhöt toimivat myös julkisen kuvan rakentamisen välineenä suhteessa tutkijaan. Toisaalta hörhöjen paheksunta ilmentää myös ryhmän sisäisiä normeja ja käyttäytymissääntöjä, jotka tosin ovat väljempinä ja epämääräisempiä kuin ulkoinen kuva antaa ymmärtää. Esimerkistä käy joidenkin oranssilaisten erottautuminen suhteessa punkkareihin, jotka eivät tee muuta kuin *käyvät vaan yhdessä dokaamassa*. Ylipäätään Oranssia yhdisti tekemisen lisäksi löyhä *vaihtoehdoisuus*, joka tarkoitti kielteisesti määriteltynä, *ettei olla juppeja*. Sen sijaan muuten oranssilaisten identiteetti oli ristiriitainen ja mosaiikkimainen. Aktivistit kokivat olevansa

erilaisia, ja jakautuivat mm. paikan ja iän perusteella *notkolaisiin* tai muun yhdistävän tekijän pohjalta mm. *rastafareihin* ja *vasemmistosiipeen*, ja lihansyöjät uhosivat kasvissyöjien vastapainoksi *makkaransyönnillään*. Joskus hörhöksi nimittely ilmensi myös eri porukoiden välistä kitkaa.

Journalismi asianajajana, tuomarina ja tulkkina

Oranssilaiset näkevät julkisuudellaan kaksi päämäärää. Ensimmäinen on strateginen; joukkoviestintävälineissä myönteisesti esillä olevan talonvaltauksen kautta *painostetaan* omistajaa usein julkista tahoja vuokraamaan se liikkeelle. Myönteinen julkisuus myös ylipäättään *helpottaa asioimista päättäjien kanssa* ja houkuttelee mukaan *lisää väkeä*. Strategiset tavoitteet ovat usein toteutuneet, ja Oranssi on saanut haltuunsa kaksi valtaamaansa taloa. Viimeiset talot liike on saanut vuokrattua rauhanomaisesti luultavasti osin positiivisen imagonsa ansiosta. Aatteellisempi päämäärä taas on näyttää julkisuuden kautta *esimerkkiä, että näinkin voidaan tehdä tai elää*. Tämä tavoite ei viime aikoina ole toteutunut kovin hyvin, koska Oranssin projektit eivät ole saaneet paljon julkisuutta.

Varsinkin valtauskauden runsaan ja myönteisen julkisuuden, mutta myös myöhempien reportaasien ansiosta, oranssilaisten mielestä heidän käsittelynsä viestimissä on ollut yleisesti *ihan myönteistä*. Valtauksia ja yhteiskunnallisuutta painottavan julkisuuden ja arkielämän väliseen kuiluun aktivistit suhtautuvat kahdella tavalla. Osan mukaan *asialinja* on hyvä, *ei*kä jutuissa pidäkään mennä *henkilökohtaisuuksiin*. Muutamien mielestä Oranssi ei enää tässä vaiheessa myöskään niin tarvinnut julkisuutta. Monet taas ovat pettyneitä siihen, että *julkisuus oli kyllä kiinnostunut valtauksista muttei niiden tuloksista*. He arvostelevat myös Oranssi-juttuja *ulkokohtaisuudesta*, tyyliin *nuoret valtasivat talon siellä ja täällä* ja kritisoivat juuri arjen ja tunteen eli sen *tietyn lämmön ja fiiliksen* poisjättämistä.

Kuten olen aikaisemmin esittänyt, Oranssin oma, journalistiseen rekisteriin sopeutettu ja yhteiskunnallisuutta painottava tiedotus on osaltaan vastuussa julkisuuden muotoutumisesta. Muutama aktivisti kritisoikin liikkeen omaa tiedotusta tai heidän sanoillaan *progandaa virallisuudesta* ja *haudanvakavuudesta*. Kaikkiaan useat oranssilaiset halusivat välittää arjen kokemuksia julkisuuteen, mutta kokevat sen vaikeaksi, koska ne eivät uppoa hyvin viestimiin. Arjen esiin tuominen saattaisi myös esittää Oranssin vähämerkityksisenä, melkein hörhöilynä, verrattuna puhtaan yhteiskunnallisen artikulaation luomaan ”tärkeyden” auraan eli erään aktivistin sanoin: *millainen kuva siitäkin sitten jää, jos sanotaan, että me ollaan täällä vaan ja hillutaan ja meillä on kivaa*. Hörhöilyn piiriin kuuluvat asiat, kuten alkoholi, sen sijaan halutaan selkeästi pitää piilossa, koska pelätään, että ne artikuloidaan pääasiaksi ja ryhmä leimataan huliganismiksi.

Omat haastatteluni toisaalta tuovat esille, kuinka Oranssin tiedotuksen ”virallisuuden” taustalla on paitsi strategia myös vuorovaikutustilanne, joka automaattisesti rajoittaa keskustelun muotoa. Vaikka haastatteluissa puhuttiinkin tunteista ja arjesta, niin niissä jäi pois oranssilaisten keskinäiselle puheelle ominainen jatkuva vitsailu, kiu-soittelu ja parodia. Tuon kielellisen ilottelun avulla juuri tuotetaan ryhmän yhteisyyttä,

kyseenalaistetaan ja luodaan omia normeja ja ohjastetaan väärinkäyttäytyjiä ruotuun.

Kuten olen aikaisemmin esitellyt, toimittajat taas tarkastelevat Oranssin julkisuutta kriittisen ammatti-identiteettinsä linssin läpi. Heidän mielestään viestimet *voivat* myös suorastaan *ajaa* tällaisia Oranssin kaltaisia *hyviä* tai viestinnässä yleensä *unohdettuja* asioita ja liikkeitä. Tämän kansalaisyhteiskunnan puolustamisen diskurssin rinnalla haastatteluissa kulki kuitenkin koko ajan toinen, perinteisempi kriittinen diskurssi. Sen mukaan toimittajien pitäisi *ottaa etäisyyttä* kansalaisliikkeisiin ja *suhtautua myös niihin kriittisesti*. Osa toimittajista perusteli kantaansa objektiivisuuden säilyttämisellä. Toisten mukaan objektiivisuus on *tieto-opillisesti kestävä periaate*, koska *asioista ei ole yhtä totuutta*. Käsitteellistä hämmennystä kuitenkin kuvaa, että yksi näin sanonut toimittaja totesi samaan hengenvetoon, että *jutussa täytyisi kuitenkin erottaa mielipiteet ja tosiasiat toisistaan*. Lopulta hänkin nauroi omaa ristiriitaisuuttaan ja totesi, *etteivät nämä niin helppoja asioita ole*.

Parin toimittajan työleen asettamat tavoitteet poikkeavat molemmista kriittisistä ihanteista. Heidän periaatteenaan on antaa haastateltavan *puhua omalla äänellään*, ja esimerkiksi Oranssi-jutussa tuoda *esiin nuoren ikäpolven omaa juttua, ilman aikuisen tulkintaa*. Tällaisen voisi tulkita jonkinlaiseksi "ymmärtäväksi" journalismiksi. Kesustellessamme yhden toimittajista kanssa hän kuitenkin totesi, että hänelläkin on haastatteluun mennessä ennaltamääritely *pointti*, josta hän myös yleensä *pitää kiinni*. Toisin sanoen ymmärtävästä otteestaan huolimatta toimittajan näkökulma hallitsee kohtaamista. Eräät oranssilaiset arvostelivatkin toimittajia siitä, että nämä haastattelutilanteissa pitävät sitkeästi kiinni ennakoideastaan esimerkiksi Oranssista *anarkistijärjestönä* tai jostakusta *pienestä surkeena työttömänä*. Eräs aktivisteista totesikin ihailevansa *gonzo-journalismia*, herkkyyttä muille — esimerkiksi kohteen — näkökulmille kuten että *mennään pesäpallo-otteluun, huomataan jotain muuta kiinnostavampaa ja tehdään juttu siitä*.

Ylipäätään näyttää siltä, että kun usko yhteen totuuteen on väistymässä tieteen ja pikkuhiljaa arkiymmärryksenkin johtavana periaatteena, varsinkin nuorten journalistien ihanteet ovat joutuneet käymistilaan. Tämä lienee osaltaan mahdollistanut toimittajien asettumisen Oranssin puolelle varsinkin, kun liike oli helppo artikuloida toimittajien kriittiseen asenteeseen päättäjiä kohtaan. Yhtä kaikki itsenäisyys eli *aloitteen säilyttäminen omissa käsissä* tuntui kuitenkin pysyneen journalistien identiteetin kulmakivenä, oli suhtautuminen muuten miten kriittinen, asiaa-ajava tai ymmärtävä hyvänsä. Toimittajien tavoite ei siis yleensä ole ottaa vastaan kohteensa maailman mieltämistapoja vaan pitäytyä omassa näkökulmassaan. Tämä selittää, miksi journalistinen rekisteri pääasiassa hallitsee toimittajien ollessa vuorovaikutuksessa esimerkiksi kansalaisliikkeen kanssa.

Toimittajien haastatteluissa kuvastuva objektiivisuuden johtotähden katoamisesta johtuva hämmennys muistuttaa Zygmunt Baumanin kuvailemaa intellektuellien kriisiä. (Bauman 1992, 1-24) Baumanin mukaan modernit intellektuellit syntyivät porvarillisen valtion ja sen kaksoissisaren valistuksen palvelukseen. Heidän tehtävänä oli kasvattaa "takapajuiset" kulttuurit länsimaiseen rationaalisuuteen. Samalla tavalla journalismi syntyi kauppaporvariston taloudelliseksi ja poliittiseksi foorumiksi, (Carey 1987) ja asiajournalismi keskittyi yhä usein varsin ahtaasti määritellyn talouden ja po-

litiikan raportointiin. Tai kuten Oranssin tapauksessa, se suhteuttaa muut diskurssit näihin kahteen elämänalueeseen. Toimittajien itsenäisyyden korostaminen on myös samaa sukujuurta kuin intellektuellien käsitys itsestään oikean rationaalien tiedon haltijoina — tiedon, jota vasten muita maailman mieltämistapoja punnitaan.

Postmodernin ajattelutavan mukaan on olemassa monia erilaisia, yhtä arvokkaita kulttuureja. Tällaisen uuden ajattelun vallatessa alaa Bauman suosittelee intellektuelleille kasvattajan sijasta uutta "tulkin" tehtävää. (emt. 17-23) Tämä muistuttaa journalistienkin puheessa esiin tullutta "oman äänen antamista". Tulkin tehtävä olisi ymmärtää eri kulttuureja niiden omasta näkökulmasta ja tehdä nuo erilaiset näkemykset ymmärrettäviksi muille. Tämäntyyppinen nykyistä "kuuntelevampi" journalismi saattaisi tuoda esimerkiksi Oranssin diskurssien rikkautta paremmin esiin. Tämä ei kuitenkaan ole asianajournalismia, koska ahtaasti ymmärrettynä yhden asian ajaminen sulkee tarkastelun piiristä muut. Tästä esimerkki on ympäristötoimittajien tapa mieltää oranssilaiset ympäristönsuojelun rinnalla vähemmän tärkeiksi *rokkinuoriksi*. Peitellymmin sama ilmiö on kyseessä, kun rikostoimittajat alkavat hahmottaa kaikkia asioita poliisilähteidensä tapaan järjestyksen palauttamisen näkökulmasta. (Ericson & Baranek & Chan 1989)

Lopuksi

Kuten edellä olen esittänyt, myönteisimmillään journalismi poimi Oranssin identiteetistä esiin yhteiskunnallisen diskurssin, joka mielsi liikkeen nuorten protestiksi päättäjiä vastaan mm. asuntopolitiikassa. Tällä artikulaatiolla on kiistämättä hyvät puolensa. Yhteiskunnallistaminen nostaa aiheet mm. yleisen ja poliittisen keskustelun ja päätöksenteon piiriin. (vrt. Kunelius 1993, 44) Käydyn debatin seurauksena mm. Oranssi on saanut haltuunsa muutamia taloja, missä se voi asua ja olla omalla tavallaan. Samalla yhteiskunnallistaminen nostaa esimerkiksi Oranssin vakavasti otettavaksi ja "tärkeäksi" tahoksi ja asiaksi.

Toisaalta etäännyttäminen loitontaa journalismin ja arkielämän niin kauaksi toisistaan, että ihmisten, jopa uutisten kohteiden on vaikea "syttyä", tunnistaa itseään tai jottain oman elämänsä tai ajattelunsa mahdollisuutta joukkoviestinnästä. Kun journalismi artikuloi esimerkiksi liikkeitä pääasiassa suhteessa perinteisten kohteidensa kuten poliittisten päätöksentekijöiden maailmaan — vaikka kriittisestikin — se jättää helposti katveeseen muita elämänalueita. Oranssin tapauksessa vähälle huomiolle jäävät esimerkiksi yhteisöllisyyden henkiinherättäminen, pienimuotoisempi asuminen sekä nuorten ahtaiden käyttäytymismallien ja normien parodia, jotka kaikki ilmentävät nyky-yhteiskunnassa yhtä koskettavia kipupisteitä kuin asuntopula.

Toimittajien itsensä vallanpitäjiä vastaan ja kansalaisten — kuten Oranssin — puolelle mieltävä ammatti-identiteetti selittää osaltaan Oranssin myönteistä julkisuutta yhteiskunnallisella tasolla. Sen sijaan journalistien pyrkimys etäisyyteen taas vaikuttaa siihen, ettei juttuihin välity uutisjournalismin totutun kentän ulkopuolelle paikantuvia arjen asioita. Muutaman toimittajan haastattelussa esiin tullut ymmärrettävä pyrkimys antaa kohteen puhua omalla äänellään saattaisi sen sijaan tuoda Oranssin ja ehkä muidenkin ahtaasti määritellyn politiikan rajojen yli menevien diskurssien rikkautta

esiin. En tosin väitä, että journalismi olisi täysin turta tällaisille asioille, siitä esimerkinä osin juuri Oranssi-journalismi tai ympäristönsuojelun nouseminen suhteellisesta tunteettomuudesta selkeäksi uutisaiheeksi.

Viitteet

1. En esittele tarkemmin Oranssin historiaa, yleisesityksen järjestön toiminnasta kuten kaikista valtauksista ovat tehneet Seppo Eronen ja Arhippa Ristimäki (Eronen & Ristimäki 1992). Artikkelin tiedot ulottuvat syksyyn 1992. Sen jälkeen Oranssi on vuokrasopimuksen päättymisen vuoksi joutunut luopumaan Putkinotkon kahvilasta toukokuussa 1993. Oranssi etsikin kesällä 1993 itselleen uutta toimitilaa.
2. Aineistossani ei ole aivan kaikkia Oranssista julkaistuja lehtijuttuja, mutta se on melko täydellinen. Mukana ei ole satunnaisten alueellisten Oranssien pääkaupungin ulkopuolella tekemiä valtauksia käsitteleviä juttuja. Aineisto on koottu Oranssin, Arhippa Ristimäen, kahden oranssilaisen ja yhden toimittajan arkistojen pohjalta, ja olen itse täydentänyt sitä.

Kirjallisuus

- ALTHEIDE, David & SNOW, Robert. *Media Worlds in the Postjournalism Era*. New York, Aldine de Gruyter 1991.
- ANGUS, Ian. *The Politics of Common Sense: Articulation Theory and Critical Communication Studies*. *Communication Yearbook 15*, Newbury Park/London/New Delhi 1992.
- AULA, Maria Kaisa. *Politiikkojen ja toimittajien suhteet murroksessa?* Helsinki, Oy Yleisradio, tutkimusraportti 5/1991.
- BAUMAN, Zygmunt. *Intimations of Postmodernity*. New York/London, Hutchinson 1992.
- CAREY, James. *The Press and the Public Discourse*. *The Center Magazine*, March, 1987, s. 4-16.
- CARLE, Jan. *Husockupationer, sociala rörelser och massmedia*. *Sociologisk Forskning*, 3, 1991, s. 42-65.
- DIAWARA, Manthia. *Black British Cinema. Spectatorship and Identity Formation in Territories*. *Public Culture*, 3/1990, s. 33-47.
- EDELMAN, Murray. *Constructing the Political Spectacle*. Chicago/London, University of Chicago Press 1988.
- ELIASOPH, Nina. *Routines and the Making of Oppositional News*. *Critical Studies in Mass Communication*, 5, 1988, p. 313-334.
- ERICSON, Richard & BARANEK, Patricia & CHAN, Janet. *Negotiating Control. A Study of News Sources*. Toronto, Buffalo, London, University of Toronto Press 1989.
- ERONEN, Seppo & RISTIMÄKI, Arhippa. *Nuorten omatoiminen asunnonhankinta — Oranssi edelläkävijänä*. *Asuminen ja yhteiskunta*, 2-3/1992, s. 23-25.
- FISKE, John. *Popularity and the Politics of Information*. Teoksessa: DAHLGREN, Peter & SPARKS, Colin (toim.). *Journalism and Popular Culture*. London, Newbury Park/New Delhi, Sage 1992.
- GITLIN, Todd. *The Whole World is Watching. Mass Media in the Making and Unmaking of the New Left*. Berkeley/Los Angeles, University of California Press 1980.
- GOFFMAN, Erving. *Arkielämän roolit*. Porvoo/Helsinki, WSOY 1971.
- HALL, Stuart. *Hard Road to Renewal*. London, Verso 1988.
- HALL, Stuart. *Kulttuurin ja politiikan murroksia*. Jyväskylä, Vastapaino 1992.
- HALLIDAY, M.A.K. & HASAN, Ruqaiya. *Language, Context and Text: Aspects of Language in a Social-Semiotic Perspective*. Oxford, Oxford University Press 1990.
- HOIKKALA, Tommi. *Nuorisokulttuurista kulttuuriseen nuoruuteen*. Helsinki, Gaudeamus 1989.
- KIELBOWICZ, Richard & SCHERER, Clifford. *The Role of the Press in the Dynamics of Social Movements. Research in Social Movements, Conflicts and Change*, vol 9, 1986, s. 71-96.
- KUNELIUS, Risto. *Uskottavuuden anatomia. Kova uutinen, genre ja kansalainen*. Tiedotustutkimus

16(1993):3, s. 33-45.

LACLAU, Ernesto & MOUFFE, Chantal. *Hegemony & Socialist Strategy. Towards Radical Democratic Politics*. London, Verso 1985.

LINNE, Olga. Journalistiset käytännöt ja ympäristöuutiset. *Tiedotustutkimus* 14(1991):5, s. 31-40.

LOWE, Philip & MORRISON, David. Bad News or Good News: Environmental Politics and the Mass Media. *The Sociological Review*, 32(1), 1984, s. 75-90.

LUOSTARINEN, Heikki. Interdiskursiivisen ihmeen jäljillä. *Tiedotustutkimus* 14(1991):3, s. 109-112.

MARTIN BARBERO, Jesus. *De los medios a las mediaciones*. Mexico, Gustavo Gili 1987.

MELUCCI, Alberto. *Nomads of the Present. Social Movements and Individual Needs in Contemporary Society*. Philadelphia, Temple University Press 1989.

MEYERS, Marian. Reporters and Beats: The Making of Oppositional News. *Critical Studies in Mass Communication*, 9, 1992, s. 75-90.

SCHUDSON, Michael. *Discovering the News. A Social History of American Newspapers*. New York, Basic Books 1978.

T I L A A B E S T Ä L L

N

KVINNOFORSKNING
AISTUTKIMUS

JULKAISIJA: NAISTUTKIMUKSEN SEURA RY. TILAUKSET VUOSIKERTA 140 MK / OPIK KELLJAT 80 MK. SAMALLA VOIT LIITTYÄ SEURAN JÄSENEKSI. TILAUSMAKSUT SEURAN TILILLE PSP 238 457 -5 TAI TILAA OSOITTEESTA: NAISTUTKIMUKSEN SEURA RY, JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO, YHTIISKUNTAPOLITIIKAN LAITOS, PL 35, 40031 JYVÄSKYLÄ